

медичним та реабілітаційним обладнанням і оргтехнікою з метою ефективного виконання своїх завдань та функцій.

Координувати реабілітаційну діяльність відділень реабілітаційного центру, здійснювати постійне динамічне спостереження за здоров'ям пацієнтів має, практично займатися менеджментом здоров'я має клініка первинної медичної допомоги силами лікарів загальної практики-сімейних лікарів.

Вважаємо, що прийняття за основу та поширення по всій території України зазначеної концепції реабілітації значно посилить ефективність діяльності з відновлення та збереження фізичного та психічного здоров'я населення, забезпечить його соціальне благополуччя.

Список використаних джерел

1. Бондаренко М. В ООН назвали кількість цивільних жертв від початку війни в Україні. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/20231021-pidgotovleno-povuj-paket-tryvaloyi-pidtrymky-ukrayiny-dlya-zahystu-lyudej-i-svobody-zelenskyj/>

2. Леляк В. За рік кількість ВПО збільшилася на 300 тис. осіб – Верещук. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/suspilstvo/20230901-za-rik-kilkist-vpo-zbilshylasya-na-300-tys-osib-vereshhuk/>

3. Ізвоцікова А. У 2,5 мільйонів українців пошкоджено або зруйновано житло внаслідок російського вторгнення — Верещук. URL: <https://suspilne.media/459105-u-25-miljoniv-ukrainciv-poskodzeno-abo-zrujnovano-zitlo-vnaslidok-rosijskogo-vtorgnenna-veresuk/>

4. Helene Cooper, Thomas Gibbons-Neff, Eric Schmitt and Julian E. Barnes. Troop Deaths and Injuries in Ukraine War Near 500,000, U.S. Officials Say. URL: <https://www.nytimes.com/2023/08/18/us/politics/ukraine-russia-war-casualties.html>

5. Статут (Конституція) Всесвітньої організації охорони здоров'я від 22.07.1946. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU46004>.

6. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я: Закон України від 03.12.2020 № 1053-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text>

Білоусова Наталя Анатоліївна,
асистент кафедри фармації
Національного університету охорони
здоров'я України імені П.Л. Шупика,
провізор, кандидат педагогічних наук

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ФАРМАЦІЇ ДО НАДАННЯ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ З ПИТАНЬ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я

За даними світової статистики Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) 13% тягаря хвороб складають психо-неврологічні захворювання. В свою чергу, це негативно впливає на економіку різних країн та несе додаткове навантаження

на систему охорони здоров'я [1]. Нові виклики, що постають перед українським суспільством, спричинені війною в Україні та наслідками впливу COVID-19 [2], вимагають розв'язання через розбудову стійкої системи охорони психічного здоров'я у довгостроковій перспективі [3]. Очікується, що у повоєнній перспективі дані дії в подальшому матимуть значний вплив на відновлення національної економіки та людський капітал. Сучасні тенденції, які відбуваються у світовому масштабі, свідчать про інтеграцію фармацевтів у первинну медико-санітарну допомогу з розширенням Ролей Належної Аптечної Практики (GPP). У цьому контексті актуальності набирає підготовка магістрів фармації за спеціальністю 226 Фармація, промислова фармація [4] щодо надання доступу українському населенню до медико-фармацевтичної допомоги пацієнтам із порушеннями психічного здоров'я, попередженні розвитку психічних захворювань та фармацевтичного забезпечення лікарськими засобами (ЛЗ) [5;6].

Окремо зауважимо, що згідно визначення ВООЗ психічне здоров'я – це стан добробуту, при якому кожна людина може реалізувати свій власний потенціал та впоратися із життєвими стресами, продуктивно і плідно працювати, а також робити внесок у життя своєї спільноти».

Результати аналізу міжнародних нормативно-правових документів та аналіз наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних учених свідчать про високу зацікавленість імплементації кращих світових практик підготовки магістрів фармації в Австралії, Новій Зеландії, США, Великій Британії, Ірландії, Канаді, країнах ЄС тощо. Проведений нами аналіз різних освітньо-професійних програм підготовки фармацевтів до надання медико-фармацевтичної допомоги у сфері реалізації ЛЗ пацієнтам із порушеннями психічного здоров'я, свідчить про розповсюдженість в 25 країнах світу адаптованих для фармацевтів освітніх програм, побудованих на компетентнісній основі [7] з доведеною ефективністю «Mental Health First Aid» (MHFA) [8;9]. Нами з'ясовано, що освітні програми курсу MHFA введено в перелік обов'язкових дисциплін. Окрім цього, теми різних психічних порушень, готовності надавати психологічну підтримку та психо-соціальну допомогу, навчання пацієнтів самопомозі, подальший медикаментозний супровід пацієнтів та вплив рівня стигматизації викладається у контексті окремих модулів навчальних дисциплін з фармакології, фармакотерапії та у процесі виробничої практики з клінічної фармації, побудовані на принципах відкритої освіти [10].

Окремо хочемо зауважити, що в Україні відбувається підготовка лікарів первинної медико-санітарної допомоги за освітньою програмою mGAP, розробленою ВООЗ і представленою на освітньому порталі Академії Національної Служби здоров'я України [11]. Дана освітня програма містить основні питання з психічного здоров'я, які розглядаються при підготовці магістрів фармації зарубіжними університетами.

Аналіз вітчизняних навчальних програм підготовки магістрів фармації 26 українських університетів, зареєстрованих в Єдиній Державній електронній базі з питань освіти (ЄДЕБО) з фармакології, фармакотерапії свідчить, що зміст

програм з питань психічного здоров'я розкривається фрагментарно у контексті вивчення фармакології ЛЗ на відміну від зарубіжних навчальних програм підготовки майбутніх фармацевтів.

Таким чином, професійна реалізація підготовки магістрів фармації в зарубіжних університетах відбувається за рахунок міжпрофесійної взаємодії «лікар – фармацевт – пацієнт» та має доведену ефективність. Для подальшого розвитку фармацевтичної допомоги у сфері реалізації ЛЗ щодо супроводу пацієнтів з питань психічного здоров'я існує необхідність розширення протоколів надання фармацевтичної допомоги для фармацевтів за/без рецептом лікаря пацієнтам із порушеннями психічного здоров'я. Освітньо-професійні програми підготовки магістрів фармації вимагають оновлення щодо внесення питань з психічного здоров'я у навчальні програми фармакології та фармакотерапії ЛЗ, а також адаптації для фармацевтів навчальної програми mGAP.

Список використаних джерел

1. World health statistics 2023: monitoring health for the SDGs, Sustainable Development Goals. Geneva: World Health Organization; 2023. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.

2. Bilousova N. The specifics of the work of global pharmaceutical companies in the context of Russia's aggression against Ukraine. Brno: ResearchGate, 2022. 17 p. (Preprint). URL: https://www.researchgate.net/profile/Natalia-Bilousova/publication/361536001_Russian_aggression_in_Ukraine_consequences_for_the_pharmacy_business_and_prospects_for_its_recovery/links/62b76effd49f803365b96b9f/Russian-aggression-in-Ukraine-consequences-for-the-pharmacy-business-and-prospects-for-its-recovery.pdf.

3. Пріоритетні багатосекторні заходи з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в Україні під час та після війни: оперативна дорожня карта. Женева: ВООЗ, 2022. 60 с. URL: https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/documents/files/mhpss_framework_ukraine_ukr.pdf.

4. Bilousova N. Transformation in Pharmacy of postgraduate Pharmacy curricula standards education: with EU alignment competency standards. *Collective monograph: Modern approaches to ensuring sustainable development* : monograph. Katowice, 2023. P. 539–547. URL: <http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/33ba92a74a7c70f8ce3859b114f45150.pdf>.

5. International Pharmaceutical Federation (FIP): Mental health care: A handbook for pharmacists. The Hague: International Pharmaceutical Federation, 2022.

6. Про настанову ВООЗ та МФФ «Належна аптечна практика: Стандарти якості аптечних послуг»: Наказ МОЗ України від 30.05.2013 р. № 455. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/897_009#n2.

7. Models of teacher professional development: ukrainian and foreign experience in open education / S. Ieu-Severynenko et al. *Youth Voice Journal*. 2023.

Vol.1. P. 49–58. URL: <https://www.rj4allpublications.com/product/models-of-teacher-professional-development/>.

8. Mental Health First Aid. *National of Council for Mental Wellbeing*. URL: <https://www.mentalhealthfirstaid.org>.

9. Mental health training programs for community pharmacists, pharmacy staff and students: A systematic review / C. Crespo-Gonzalez et al. *Research in Social and Administrative Pharmacy*. 2022. URL: <https://doi.org/10.1016/j.sapharm.2022.06.006>

10. Petrenko L., Zelikovska O., Bilousova N. Open education: emerging trends and novel concepts. *Bulletin of Postgraduate Education (Series «Educational sciences»)*. 2022. No. 21(50). P. 206–218. URL: [https://doi.org/10.32405/2218-7650-2022-21\(50\)-206-218](https://doi.org/10.32405/2218-7650-2022-21(50)-206-218)

11. Ведення поширених психічних розладів на первинному рівні медичної допомоги із використанням керівництва mhGAP. *Академія НСЗУ*. 2023. URL: <https://academy.nszu.gov.ua/course/view.php?id=183#section-0><https://doi.org/10.1016/j.sapharm.2022.06.006>

Гайдук Лілія Володимирівна,
здобувачка 2 курсу магістратури
спеціальності “Психологія”.
Національний університет “Запорізька
політехніка”

Науковий керівник - Кузьмін Віктор
Володимирович, доцент кафедри
«Психологія»
Національний університет “Запорізька
політехніка”
Кандидат соціологічних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ ПСИХОКОРЕКЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Війна є великим викликом, який торкається абсолютно всіх, незалежно від того, до якої сфери життя належить їхня діяльність і де вони проживають. Постійно бути готовим до вирішення складних ситуацій, передбачати і попереджати їх є непростим завданням для тих, кому щодня доводиться захищати спокій, безпеку та життя громадян. І хоча співробітники правоохоронних органів – це люди, які спеціально навчені працювати у таких умовах, життя в умовах військового стану щодня підкидає нові виклики, яким треба оперативно протистояти.

Розробка психокорекційної програми - тренінгу покращення професійної мотивації та професійного самовідношення з акцентами на вдосконалення морально-вольової сфери працівників ОВС є надзвичайно важливою задачею